Česko-lužický
věstník
číslo 3 / březen 2014
ročník XXIV

Jakub Lorenc-Zaleški, Kupa zabytych / Ostrov zapomenutých, 1935

Poslednja hodźina

Hdyž człowjekej poslednja hodźina cyle zdala
zazwoni a samotnosć naběra sćiny a ćmu
a kosćanej hrabatej wot něhdźe za nim ruce,
jom zapraji noha, jom mrokota zalehnje puć.

Wón myslow je knjez drje, pak zapraja jemu służbu,
ćěkaja a njewróća, bóle tež wołaš, so zas.
Wón zdaloka zasłyši šumjenje rěki Kidron,
wón napina woči, pak njewidźi směr ani puć.

Poslední hodina

Když člověku poslední hodina z velké dáli
zazvoní a samota nabírá stíny a tmu
a odkudsi sahají kostnaté po něm ruce,
pak nohy mu selžou a cestu mu zahalí tma.

Je pánem své mysli, ta vypoví však mu službu
prchá a nevrátí se více, ať voláš, seč jsi.
Tu zaslechne zdaleka, jak šumí řeka Kídrón,
ač namáhá oči, přec nespatří cestu ni směr.

Spisovatel, básník a politik Jakub Lorenc-Zaleški zemřel právě před 75 lety, 18. února 1939. Narodil se 18. července 1874 v Radworu. Studoval nejprve na pražském Malostranském gymnáziu, ubytován byl v Lužickém semináři, kde působil ve studentském spolku Serbowka. Vyučil se lesnictví a pracoval jako lesník v Porýní. První světová válka způsobila v jeho názorech hlubokou změnu. Zakoupil pilu ve středolužickém Slepém a začal se věnovat vlastenecké činnosti. Právě tento zlom zřejmě popisuje v rozsáhlé mystické básni v próze Ostrov zapomenutých (Kupa zabytych, 1924), inspirované obrazem švýcarského malíře Arnolda Böcklina Ostrov mrtvých. Jeho dílo, které našim čtenářům nyní předkládáme v českém překladu, je považováno za „evoluční mezičlánek" mezi klasickými romantickými a realistickými díly lužickosrbské literatury a modernou. Samotná představa Lužice jako ostrova není nová, vidíme ji ve slavistických a národopisných mapách, umělecky ji zpracoval například Jakub Bart-Ćišinski v básni Helgoland – Łužica. V roce 1935 se autor k tématu znovu vrátil a zveřejnil stejnojmenný cyklus čtyř básní ve vázaném verši. Ze sbírky Serbscy rjekowje (Volk und Wissen, Berlin 1957) přeložila Jiřina Babická za jazykové spolupráce Zuzany Bláhové. Text račk. Ilustrace Morasten. *Pokračování na str. 24.*

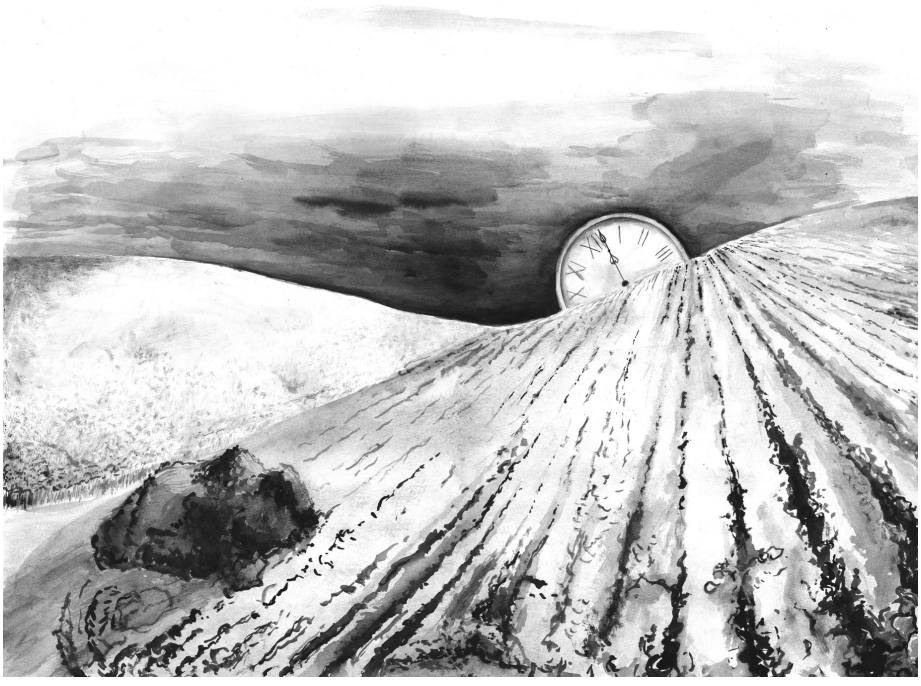

Z HORNÍ LUŽICE

(SN 23. 1.) **Saský premiér Tillich diskutoval s gymnazisty o Evropské unii.** Při rozhovorech se studenty wojereckého křesťanského gymnázia Johannea zdůraznil, jak důležitá je jazyková rozmanitost v Evropě, neboť představuje suverenitu každé jednotlivé země. Tillich také pozitivně hodnotil nabídku výuky cizích jazyků na wojereckém gymnáziu: kromě klasických jazyků, řečtiny a latiny, nabízí též angličtinu, lužickou srbštinu, francouzštinu, ruštinu, španělštinu a polštinu. Diskuze ukázala, že studenti mají rozličné pohledy na Evropskou unii; většina z nich si přeje, aby si jednotlivé země zachovaly své individuální hodnoty, ke kterým patří právě i jazyk.

(SN 23. 1.) **Více než sto lidí podepsalo dopisy Svazu lužickosrbských umělců.** Oba listy byly odeslány spolkové kancléřce Angele Merkelové (CDU) a spolkovému ministrovi pro hospodářství a energetiku Sigmaru Gabrielovi (SPD) jako protest proti finančním škrtům a likvidaci Slepjanska těžbou uhlí. Mezi podepsanými jsou i významné osobnosti politického, kulturního a vědeckého života.

(KP 26. 1.) **Vyšlo zajímavé vyprávění o výrobě korpusů na typické katolické bílé dřevěné kříže na hornolužických hřbitovech.** Jakub Dyrlich, jenž kříže před rokem 1989 vyráběl (dnes má jeho rodina slévárnu v Drážďanech), neměl dostatek dřeva a zlata na nové kříže, navíc bylo ve slévárně v Njedźichowě (Bernsdorf) zakázáno vyrábět díla pro církevní potřeby. Prostřednictvím tehdejšího ralbického kaplana Tadeje Šimana odléval kříže pro lužickosrbské hřbitovy po večerech po práci Radwořan Paweł Kilian, který pracoval v budyšínské vagónce. To po politických změnách, když vagónka přešla do soukromých rukou, už nebylo možné. Památkový úřad tehdy dokonce požadoval některé kříže odvézt do Drážďan, na přímluvu faráře Cyrila Pjecha se ale tomu povedlo zabránit a dokonce obnovit i pravidelné dodávky materiálu.

(KP 26. 1.) **Hańža Winarjec-Orsesowa vydala knihu *Sakralne twary, kříže, wołtarki a pomniki w Radworskej wosadźe.*** V návaznosti na svou knihu *Radwor – starodawna cyrkwinska wjes* (2002) autorka představuje rozmanité církevní památky ve farnosti. Jedná se vlastně o důležitý aktuální dokument o památkách, jenž svědčí o intenzivním duchovním životě farnosti, ale bohužel také o častých projevech vandalismu, jimž jsou tyto památky vystaveny.

(SN 2. 2.) **Milena Vettrainowa zůstane další tři roky v čele Lužickosrbského lidového uměleckého souboru.** Rozhodla o tom rada Nadace pro lužickosrbský národ. Vettrainowou však čekají nelehké úkoly, soubor v současné době prochází krizí, způsobenou mimo jiné snižováním dotací.

(SN 6. 2.) **Češi mají zájem o školu ve Wodowých Hendrichecích** (Seifhennersdorf). Střední škola by měla být otevřena ve školním roce 2014/2015. V současné době řeší Spolek Svobodná střední škola (Towarstwo Swobodna wyša šula), která se o otevření zařízení snaží, otázku financování, kvalitních vyučujících a dostatku studentů. Předseda Spolku Torsten Dietrich se vyjádřil, že existuje i možnost, aby školu navštěvovaly také děti z České republiky; v místní mateřské školce a na základní škole je to již zvykem.

(SR 5. 2., 6. 2.) **Ve Slepém připravují výstavbu nové školy.** Nyní hledají firmu, která zajistí inženýrskou činnost kolem stavby. Škola má mít kapacitu 450 žáků a náklady na její výstavbu jsou odhadovány na 25,5 milionu eur. Slepo dále rekonstruuje obecní úřad za 850 tisíc eur.

(SR 6. 2.) **Lužickosrbská návrhářka Dorothea Michałkec připravila i letos róby pro ples v drážďanské opeře,** který se konal 7. února. Letos jich bylo pětadvacet, mimo jiné pro drážďanskou primátorku Helmu Oroszovou.

(SR 7. 2.) **Také letos mají Lužičtí Srbové k dispozici pět stipendií na letní školu češtiny** v Praze nebo Českých Budějovicích. Stipendia přiděluje Jazykové středisko Witaj.

(SN 7. 2.) **Lužickosrbské muzeum má své audioprůvodce.** Od února si je mohou návštěvníci zapůjčit na prohlídku muzejní expozice. Kromě lužickosrbského a německého výkladu je k dispozici i čeština, polština, ruština, angličtina a francouzština. Texty namluvili rodilí mluvčí.

(KP 9. 2. 2014) **Trudla Malinkowa přednášela v rámci pravidelné akademie Matice lužickosrbské (Maćica serbska) ve čtvrtek 30. ledna v budyšínské restauraci Wjelbik o lužickosrbských nápisech jako o hmotném svědectví národní identity.** V rámci projektu Lužickosrbského ústavu v Budyšíně sestavuje Malinkowa soupis rozmanitých hmotných památek lužickosrbské kultury, zejména nápisů. Dosud sepsala 1000 dochovaných i zničených dokladů. První doložené památky tohoto druhu vznikaly ve druhé polovině 17. století u městských evangelických kostelů. U budyšínského katolického kostela Panny Marie se dochovaly tři starobylé nápisy, mj. latinský na náhrobku faráře Jurije Rusa z roku 1694, kde se uvádí, že šlo o Lužického Srba. První nápisy v lužické srbštině se objevují až v poslední třetině 18. století v oblasti působení hornolužických evangelických duchovních. Velké množství jich potom vzniklo v 19. století, a to především v církevním prostoru: na stavbách, stěnách, oknech, zvonech, oltářích, kazatelnách a v katolických farnostech také na křížích. V mnoha kostelích se tyto nápisy ještě dochovaly, někde byly nedávno nově objeveny a restaurovány. Podobně vznikla řada lužickosrbských nápisů na mnoha školních budovách především v evangelické Horní Lužici ve druhé polovině 19. století; zámožní si lužickosrbskými nápisy zdobili i svá obydlí. V téže době začala vznikat také pamětní místa lužickosrbských osobností a událostí. První pomník, který Lužičtí Srbové zřídili příslušníkovi svého národa, byl památník dobrodince Srbů, právníka Jana Michała Budara na jeho hrobě u kostela v Budestecích (1867), další pak Bosćiji Tecelinu Mětovi před jeho rodným domem v Kukowě (1885). Uchování či nové zřizování pomníků koordinuje od roku 2001 zvláštní výbor Matice lužickosrbské. Malinkowa plánuje vydat průvodce po lužickosrbských pomnících a památnících tiskem.

(KP 9. 2., SR 21. 2.) **V Rožantu se 20. února konala demonstrace proti plánu na těžbu kaolínu.** Zejména mladé rodiny s dětmi vyjádřily nesouhlas s plánovanou těžbou kaolínu v bezprostřední blízkosti poutního místa. Ani starosta obce Ralbicy-Rožant Hubertus Ryćer ani obecní zastupitelé s těžbou nesouhlasí a doufají, že firma se plánů vzdá. Protest proběhl při příležitosti zasedání petičního výboru Saského zemského sněmu. Akci podporuje *Towarstwo Cyrila a Metoda* i spolek *Naša knjeni na Lipje.* Více v rubrice Dopisy na str 23.

(KP 9. 2.) **Radworský farář Šćěpan Delan svým farníkům představil filmový dokument *Zwischen Verbrechern und Heiligen* *[Mezi zločinci a světci],* dílo bavorského novináře a filmaře Maxe Kronawittera věnované životu preláta Hermanna Scheiperse.** Scheipers byl jako vězeň koncentračního tábora Dachau svědkem rozsudku smrti nad blahoslaveným Alojsem Andrickým. Film byl natočen loni u příležitosti Scheipersových stých narozenin. Scheipers je jeden z 3000 kněží, kteří byli vězněni v Dachau, a poslední, který o svých zážitcích ještě může hovořit.

(KP 9. 2.) **V Jaseňci (součást obce Bóšicy) zemřela ve věku 93 let další Lužická Srbka Marja Völklowa, která se věnovala vyšívání krojů.** Vyráběla také náprsní síťky ze seka-

ných skleněných korálků-rokajlu (tzv. sačky), které patří ke kroji katolických nevěst a družiček.

➤ (SN 10. 2., youtube.com) **Na konferenci strany německých Zelených (Bündnis 90/ Die Grünen) 7.-9. února vystoupila obyvatelka Rowného Edit Pjenkowa.** Poprvé tak na sjezdu zazněla v oficiálním proslovu i lužická srbština. Pjenkowa z iniciativy „Strukturnu změnu nětko – žane Wochozy II" informovala o záměru těžby hnědého uhlí na Slepjansku, plánovaném odtěžení několika vesnic, oficiálním postoji ministerstva hospodářství a energetiky i skutečném stavu věci. Více v rubrice Svědectví na str. 23

➤ (SN 10. 2.) **Porota vybrala vítěze Lessingovy studentské literární soutěže.** Tématy pro tvorbu byly pocity mladého člověka,který zjistí, že rodiče nejsou jeho vlastní, rozmluva u snídaně po dvaceti letech manželství nebo lidské slabosti. Studenti 5.–13. třídy se mohli rozhodnout také pro žurnalistické téma. Z 265 textů, které vznikly, vzešlo 10 vítězných: ty pak autoři přednesli na předávání cen v kameneckém městském divadle.

➤ (SR 10. 2.) **Spolek lužickosrbské mládeže Pawk má novou předsedkyni.** Stala se jí devatenáctiletá Kristin Heelemanec ze Serbských Pazlic. Spolek, který letos oslaví dvacet let, má zhruba třicet aktivních členů. Spolupracuje s organizací mládeže evropských menšin.

➤ (SR 13. 2.) **Saský premiér Stanisław Tillich vybídl obce dvojjazyčného mikroregionu *Při Klášterské vodě* ke spojení.** Upozornil, že stávající obce mají podprůměrné příjmy a v roce 2020 skončí podpora z evropských peněz. Pak bude na čase položit si otázku, zda dokážou pokrýt své náklady a zároveň investovat do budoucnosti.

➤ (KP 16. 2.) **Hudební drama *Chodźić po rukomaj* studuje soubor Srbsko-německého divadla v Budyšíně u příležitosti stého výročí narození Aloise Andrického.** Dílo scénáristky Jěwy-Marji Čornakec a skladatele Ulricha Pogody bude mít premiéru 12. dubna.

➤ (SR 17. 2.) **Spolek Nepilův dvůr v Rowném projednal na valné hromadě *(hoklapnica)* záměry na rok 2014.** Představil je předseda Manfred Nickel. Letos chce mimo jiné vydat slovník slepjanské varianty hornolužické srbštiny s 10 tisíci výrazů z každodenního života, zemědělství a kultury. V loňském roce spolek uspořádal sto akcí, které navštívilo zhruba 3500 hostů.

➤ (SR 18. 2.) **Sbor První lužickosrbské kulturní brigády se od 17. do 20. února připravoval na jarní vystoupení v českém poutním místě Hejnicích.** Padesátku zpěváků vede sbormistr Friedemann Böhme, jednotlivé zkoušky mladá hudebnice Judith Škodźina. Jedním z vrcholů jarního běhu bude obnovená premiéra rockového oratoria *Větrnik a časy (Věčně hvízdá vítr)*, které složil Měrćin Weclich na slova Madleny Nasticcyny.

➤ (SN 27. 1.) **Lužickosrbští řemeslníci byli již po páté zastoupeni na chotěbuzské výstavě řemesel.** Ta se konala po dvacáté čtvrté; je to největší výstava takového rázu v Braniborsku - čtyři výstavní haly zaujímají plochu 9000 m^2. Kromě řemeslníků z Lužice a Saska se prezentovali i účastníci polští, čeští nebo rakouští.

Z DOLNÍ LUŽICE

➤ (SR 23. 1.) **Braniborský zemský sněm 22. ledna schválil nový lužickosrbský zákon.** Zákon obsahuje mimo jiné možnost stížnosti Domowiny na nedodržování menšinových práv. Na mimisterstvu vědy bude zřízena funkce státního tajemníka pro lužickosrbské záležitosti. Braniborská lužickosrbská rada bude do budoucna volena všemi Lužickými Srby. Ve lhůtě dvou let bude znovu určen rozsah lužickosrbského sídelního území.

➤ (NC 4) **Turnowské řeznictví zajišťuje pojízdnou prodejnu v okolí Chotěbuzi.** Jednou týdně zajede do každé vsi. Služeb pojízdné prodejny využívají zejména starší lidé. Většina venkovských řeznictví již zanikla. Mladší lidé si vše potřebné nakoupí ve městech; ti starší, kteří nemají k dispozici auta, tak spoléhají na pojízdnou prodejnu. Turnowské řeznictví má tři takovéto mobilní prodejny, ve kterých se střídají čtyři prodavačky. Všechny mluví lužickosrbsky a mohou tak se zákazníky komunikovat v jejich rodné řeči.

➤ (NC 5, RBB) **Braniborský parlament schválil nový lužickosrbský zákon.** Byl tak dovršen patnáctiletý proces příprav. Lužičtí Srbové už by neměli být považováni za pouhou etnografickou skupinu. Svůj jazyk by mohli používat na jednáních obecních zastupitelstev, před úřady i soudy. Kritici oponují, že tento zákon je pouze provizorním řešením. Řada obcí se pak odmítá připojit k srbskému sídelnímu prostoru, protože se obává zkomplikování administrativy.

➤ (NC 6) **Dolnosrbská mládež má omezené možnosti využití své řeči.** Shodli se na tom účastníci Serbského blida v Chotěbuzi (*Lužickosrbský stůl – označení pro stolní společnost, která se schází k diskusi na lužickosrbská témata "u kulatého stolu" – pozn. red.*). Žáci se ve školách naučí dolnolužickosrbsky poměrně dobře. Po škole však odjedou do svých domovů, kde nemají s kým mluvit. Jejich přátelé tento jazyk neovládají, a tak jsou nuceni mluvit německy. Možností, jak si najít dolnosrbské přátele, mnoho není. Obdoba budyšínského Pawka v Dolní Lužici chybí. Vrstevníci v Horní Lužici jsou daleko a navíc mluví odlišnou řečí. Určitou možnost, jak svůj jazyk využít, nabízí internet.

➤ (NC 7) **Leden se v Dolní Lužici nesl v duchu masopustních oslav.** V řadě vsí se konaly masopustní průvody. Lidé v kostýmech i v krojích tančili přímo na ulicích. Přestože byl leden v Dolní Lužici chladnější, účastníci masopustů se odradit nenechali. Občerstvení bylo všude zajištěno, mnozí se zahřáli tancem či pálenkou. Účastnili se svobodní i ženatí, slavily také děti. Řada školek pořádala ptačí svatby, což je sice zvyk původem hornolužickosrbský, v Dolní Lužici se však rychle ujal a získal si oblibu.

Z NĚMECKA

➤ **Tzv. lidského řetězu *(Menschenkette)* v Drážďanech se 13. února účastnilo na 11 tisíc lidí.** Tato akce tradičně připomíná zničení města během náletu Spojenců v noci ze 13. na 14. února 1945, kdy byla bombardováním poškozena také Praha. Nálet si vyžádal na 25 tisíc obětí převážně z řad civilistů. Na mnoha místech se obyvatelé Drážďan scházeli k tiché vzpomínce, více než dva tisíce lidí se účastnily pochodu, který porůznu vzpomínal na zločiny nacionálních socialistů (mj. na zdejším hlavním nádraží na patrně vůbec první pálení knih nacisty). Tento pochod vyniká také jako reakce občanské společnosti na každoroční snahu neonacistů o zneužití památky obětí. Hlavní vzpomínkový akt proběhl odpoledne na lesním hřbitově *(Heidefriedhof)*. Mezi účastníky se přimísili i pravicoví extremisté a došlo k menším provokacím, oficiálně však po mnoha letech poprvé nebyla ohlášena žádná extremistická akce a všech proběhlo v pokoji. Vzpomínková akce proběhla v rámci Noci ticha také v drážďanském kostele Panny Marie *(Frauenkirche)*, sbor od sv. Kříže provedl Rekviem francouzského skladatele Gabriela Faurése ap.

V Drážďanech po staletí žila a žije lužickosrbská komunita, jež při náletech rovněž utrpěla ztráty na životech. Známý je osud hudebního skladatele Bjarnata Krawce, který vyvázl pouze holým životem a při bombardování přišel o všechny své rukopisy a materiály.

red

Ze Serbských Nowin podala *Eliška Papcunová,*
z Nowého Casniku a RBB *Josef Blažek,*
z Katolského Posoła *Jan Zdichynec,*
z Serbského rozhłosu *Radek Čermák.*

Veselé přástky v Łazu za starých časů

Od jara do podzimu se život na venkovském hospodářství točil kolem polních prací. Když pak nastala zima a práce na polích skončily, nastal čas zimních prací v domácnosti. K nim patřilo u nás i v Lužici předení - ruční výroba nití ze lněné koudele nebo i z vlny. Bývalo zvykem, že od adventu do masopustu se svobodné dívky scházely v některé domácnosti na přástkách. Aby jim bylo při kolovratu veselo, vyprávěly si a zpívaly - přástky se tak staly pokladnicí lidové ústní tvorby a důležitým prostředkem tradice. Předlo se zpravidla až do Popeleční středy, v postě už zábavy nebyly povoleny. Autentických dokladů, jak přástky probíhaly, se bohužel mnoho nezachovalo; vzácným dokladem, který jsme považovali za zajímavý i pro naše čtenáře, je vzpomínka neznámého autora, která vyšla v Předźenaku 71/1927 a kterou v českém překladu přinášíme v tomto čísle. Najdeme v ní nejen vylíčení přástek v hornolužické evangelické vsi Łazu v době krátce před zánikem tohoto zvyku, ale zároveň se tu setkáváme s postavou lužickosrbské lidové básnířky Hańži Budarjowé, rozené Šołćic (1860-1937). Hańža byla dcera chalupníka z blízkého Mortkowa, v Łazu sloužila a pak se tam vdala za železničáře. Básně začala skládat pod vlivem díla klasika Handrije Zejlera, který byl v Łazu po léta farářem a byl zde velmi oblíben. Až v pozdějším věku se však odhodlala některé své verše také vydat tiskem v novinách a kalendářích. Článek tak dobře ukazuje, že nejde o nějaké šablonovité „lidové zvyky", že každá taková přástková společnost byla unikátní, zvláště když se v ní objevila výjimečná osobnost s nadáním. Přástky jí mohly pomoci vystoupit z anonymity folkloru do světa umělecké literatury.

Přes čtyřicet let byl Handrij Zejler farářem v Łazu, neděli co neděli tam kázal, chodil po domech své velké farnosti, sedal ve školách a učil děti, kterým kdysi pokropil hlavičku křestní vodou – každičkému podal ruku a podíval se mu do očí. Přes čtyřicet let tam tlouklo jeho srdce. Hromadily se v něm všechny starosti a stesky a radosti. Bylo by vůbec možné, aby na něj kdy zapomněli ti, kdo ho poznali a pocítili jeho srdečnou přívětivost? Tak jako se v každé rodině děti v něčem vyvedou po rodičích, tak by také sotva bylo možné, aby tak dlouhé duchovní působení zůstalo bez ovoce a bez účinku. Jiskřička jeho ducha plane ještě v každé světničce, kde kdy Handij Zejler seděl a v křesťanském duchu rozmlouval o všedních starostech – pokud už ji nezadusila novodobá povrchnost, politické fráze a touha po světských poctách. Jeho dětsky radostný úsměv, v němž se však ve skutečnosti odrážela bezstarostnost, kterou znají opravdové Boží děti, se ještě dnes objevuje na tvářích poctivé křesťanské lužickosrbské mládeže. Ale jak to bývalo kdysi, ještě před dvaceti lety? Všechny domy zněly zpěvem. Děvčata v Łazu znala všechny písničky Handrije Zejlera – však také byly pro ně. Za celých čtyřicet let se o jiná srbská děvčata nestaral! A kolik líbezných písní v té době složil o jejich poctivosti a pokornosti a půvabu. A konečně tu nejlepší z nich poctil tím, že si ji přivedl před oltář Boží jako svou nevěstu, Hanku Krawcec ze Židźiného. Dlouho po její pokojné smrti jí ještě vzdával čest v básních, nazývá ji svou korunou, kterou svět nedocenil, svou duší, tělem a krví.

Łazským děvčatům se od něj dostalo největší cti. Proto je velice hezké, že tolik let po jeho smrti, když i poslední přástky dávno zašly a srbské písničky pomalu umlkají, založily zpěvácký spolek, který pojmenovaly „Handrij Zejler". Tak zřídily středisko, v němž se bude pěstovat pravá srbská společnost a veselá zábava, kde se budou zpívat srbské písně a ctít památka největšího srbského básníka. Duší spolku je básnířka Hańža Budarjowa, která ještě viděla jeho milou tvář a slyšela jeho hlas. Ví, jak to v łazské farnosti kdysi bývávalo, jak zněly veselé písně při práci i při milých slavnostech. Sama je obdařena básnickým nadáním a složila o tom řadu básní. Některé z nich tu chceme podat, protože jsou památkou té krásné doby.

Jako malé děvče, sotva vyšlé ze školy, přišla Hańža Šołćic (tak se tehdy jmenovala) z Mortkowa večer do panského dvora; právě nastoupila do služby u Säuberlichů a poslali ji pro mléko. Vešla do chléva a slyšela tam zpívat dojičky. Tenkrát vznikla její první báseň, která zachycuje zpěvačky jako stará fotografie:

Dojičky zpěvačky v Łazu
V Łazu v panském dvoře si tři děvčata zpívaly.
Ráno, večer zpívají, když tam krávy dojejí.
Wojnarovic Krystula nejlepší je zpěvačka.
Krawcovic je mladšinka, ta má hlas jak ze zlata.
Pomáhá tam Krystuli zpívat srbské písničky.
Penckovic jich málo zná, proto nahlas nezpívá.
Když k nim ale do chléva přišla čtvrtá zvečera,
panský dům a dvůr a chlév hned byl potom samý zpěv.
Všecky písničky že zná, tak je velká posila.
A kdo je ta zpěvačka? Hańža Šołtů z Mortkowa.
(Složila Hańža Budarjowa v 15 letech.)

Dospělá děvčata chodila v zimě na přástky. Dnes už chodí tancovat na zábavy, sotva vyjdou ze školy. Ale tenkrát musily ještě několik let čekat, než se mohly spolu s ostatními účastnit přástek. Čekaly na to toužebně. Ani Hańža se nemohla dočkat. A jakmile přišel ten velký den, kdy směla jít se svým kolovrátkem na přástky, bušilo jí srdce radostí. Łazské dívky se na přástky scházely u Wojnarů u rybníčka. Seděly ve velké teplé světnici, kolem dokola na lavicích podél stěn, každá kolovrat před sebou. Jak to vrčelo a švitořilo! (…) Nejpilnější přadlena, která lpěla na přástkách věrně a s láskou, to byla Hańža. A co v její mladé duši vřelo, to vyzpívala v pěkné písničce nebo básni. Takhle večer na přástkách vytáhla papírek popsaný verši. „Něco nového vám zazpívám, je to písnička o našich přástkách!" A začala zpívat na slavnostní nápěv kostelní písně. Všichni ztichli. Pilné kolovrátky se na chvíli zastavily, jako by také poslouchaly.

Přástky u Wojnarů v Łazu
Znám jednu pěknou zahradu,
do které vždycky ráda jdu,
tam rostou krásné růže,
všechny jsou pěkně rozkvetlé,
jak nejkrásněji na jaře,
co mládí kvést jen může.
Jsou to poctivé panenky
vesničanky,
co na přástky k Wojnarovům
chodí v Łazu.

Kéž v téhle pěkné zahradě se
vždycky najdou tři růže,
co krásná jména mají,
láska, pokoj a jednota, ty ve
všech srbských spolcích za
nejhezčí uznávají.
Ty budeme opatrovat
a je chovat,
až zas přástky budeme mít
letos v Łazu.

Tak chceme v našem spolku
být a pospolu se přátelit
v pokoji, míru hezky
a až do středy Popelné si
přísť a zpívat vesele,
než sluníčko nás všecky
vyžene zas ven do polí,
lesů, rolí,
venku bývat, se skřivánky
v práci zpívat.

A až budeš na výminku,
vyprávět budeš stařečku,
jak bývalo nám blaze,
když chodila jsi za mládí tam
k Wojnarovům na přástky
k rybníčku v Novém Łaze,
on se ti bude usmívat,
hlavou kývat,
jak pohádka jsou ta mladá
léta krátká.

Hańža měla kamarádku, Gustlu Šołtovic. Jak to tak bývá, kamarádka se dala přemluvit, aby šla sloužit do Drážďan. Lákala ji velká mzda a také velké město. Tak odjela s malovanou truhličkou do města a odtud do Drážďan. Ale v Łazu na ni nezapomněli. Na přástkách chyběla, postrádali její hlas a její srdečnost. – Jakpak se jí asi vede? ptaly se každý den. Jednou od ní přišel dopis: má se dobře, má dobrou službu, dobrou paní, málo práce! To se přástevnicím nelíbilo. Byly by raději, kdyby se jí tam vedlo hůř. Jen aby tam nezůstala! Jen aby se k nám zase vrátila! A někoho to trápí zvlášť: toho hocha, který chodí zamlklý a smutný a straní se zábavy. Celá přástva má o kamarádku starost. Nesmí se jim ztratit. Obrátily se tedy na Hańžu, aby jí napsala dopis a poprosila ji, ať se vrátí domů. – Gustla Šołćic v Drážďanech nezůstala. Vdala se za poctivého srbského hocha a zachovala se našemu srbskému národu. To dokázala Hańža svým dopisem.

Dopis Gustle Šołćic, služebné v Drážďanech
Naše milá kamarádko, psala jsi nám tuhle krátko
do milé srbské Lužice, kde máš také domov přece.
Kraj našich otců tady je, pravda a čest tu doma je,
tady tě malou kojili, a srbskou stuhou povili.
Hleď, tady v srbské Lužici se každý šťastně uživí,
třeba že práce hodně má a často málo dobytka.
Peníze ani bohatství nikomu štěstí nedají,
srbského lidu pobožnost, ta plodí mír, spokojenost.
A ten, kdo spokojený je, ten také šťastný cítí se,
i když má s lecčím kříž a vždy i všelijaké starosti.
Tak nemeškej v cizině tam a vrať se brzy zase k nám,
usaď se v našem středu hned a dál tu klidný život veď.
Dávno tě doma čekají maminka, bratr, sestřičky,
i kamarádky věrné tě zas budou vítat vesele.
A ještě tě tu vyhlíží jeden hoch srbský, poctivý,
který tě má rád ze srdce a za svou manželku tě chce.
Však já vím, že už těší se, srce mu plane radostně,
když pomyslí si, že tě tu bude mít brzy nablízku.
Tak už dej košem Drážďanům, zpívej si cestou k Delanům:
„Buď sbohem, pyšné město ty, já chci žít v srbské Lužici!“
(V Łazu 10. 2. 1892.)

Krásně bývalo na přástkách, ale nejkrásněji, když se připravovaly malé slavnosti. Potom se přadleny škádlily s hochy. Ti chodili na přástky vždycky, usadili se na lavici u kamen, tam se hřáli a kouřili. Někdy přástevnicím udělali radost dobrou kořalkou. Nejvíc si jí ovšem schovali pro sebe. Děvčatům lépe chutnal hrnek dobré kávy, kterou jim vařila matka Wojnarová. Když byl konec přástek, doprovázeli hoši svá děvčata domů a nesli jim kolovraty. Za to jim patřila odměna. Jednou jim děvčata u Wojnarů uvařila dobrou pivní polévku. Ta bývala opravdu dobrá. Byla v ní spousta cukru a veliké rozinky, jaké prodávali jenom u Säuberlichů v Łazu, pan Haješ má dnes samozřejmě ještě lepší a větší. Sesedli se za stůl. Hochům se sbíhaly sliny. Klepali už lžícemi. Tu vystoupila Hańža. Ta měla za ušima. Taková šibalská dívčina, plná žertů a vtipů! S vážnou tváří, ale veselýma očima pozvala hochy ještě jednou na dobrou pivní polévku a začala přednášet.

Pivní polévka
Čekají už všichni tu
na tu pivní polévku.
Očima ji hltají,
do úst si jí žádají.
Protože tak pěkně voní,
povím vám teď něco o ní,
jak jsme vám ji vařily,
abyste to věděli.
Naši dobří řezníci
v celé téhle velké vsi
neměli nic z toho masa,
jaké chtěla naše chasa.
Moc jsme o tom rokovaly,
až jsme se i pohádaly,
kde to maso pro vás vzít
a tak se vám zalíbit.
A v té naší starosti
přišel někdo na záspí,
byl to milý Předženak,
prohodil nám oknem vak.
Co v něm hodil do komory?
Ale krásné tučné švaby!
My jsme je hned lovily
a na kamnech sušily.
Sušily ta ubožátka
od neděle až do pátka.
Potom jsme je upekly,
do polévky dávat šly.
Nevídáno v celém světě,
a vy to teď dostanete,
tu polévku se švaby,
jak ji páni jídají.
Tak si dejte chutnat statně,
nebude vám po tom špatně!

Jan těm škvábům moc nechtěl věřit. Ochutnal. Ochutnal znova. Ti švabi chutnali jako nejlepší rozinky! To bylo radosti! Všichni se smáli, však jim prve trochu zatrnulo.

Předlo se do Popeleční středy. Potom se kolovraty zase postavily do komory, aby se tam až do podzimka vyspaly od toho neustálého vrčení. Ale předtím se s nimi rozloučili veselými masopustními žerty a vtipy. Pilné přadleny a řádní hoši slavili masopust. Pozdě v noci najednou někdo tloukl na dveře. Kdo to jde ještě tak pozdě? Vešel trochu unavený, sněhem pokrytý mládenec, a mezi ním a naší Hańžou se rozpředl takovýhle rozhovor:

Vystoupení při masopustní zábavě v Łazu 1892
Hoch:
Ach, dobré srdce laskavé, pomoz mi z velké nesnáze.
Podívej se sem ze dvora, tady leží vůz bez kola,
zvrátil jsem se s ním do sněhu a nemám ani grošíku,
smiluj se proto nade mnou, podej mi ruku pomocnou!

Přadlena:
Podám ti ruku pomocnou, hned vyjdu k tobě s vějačkou,
pomůžu ti sníh odkopat, ať můžeš věci sesbírat.

Hoch:
Ach, to mi málo pomůže, já potřebuji koláře,
a ten bude chtít peníze a já nemám nic u sebe.
Smiluj se proto nade mnou a otevři mně mošnu svou,
a svoje srdce nakloň mi, když vidíš moje neštěstí.

Přadlena:
A kam jsi se to vydat chtěl, žes s tak špatným vozem jel?

Hoch:
Má cesta je dost daleká, já jedu až do Hamburka,
tam si chci najít nevěstu, pěknou a k tomu urostlou,
která se hezky obléká a moc a moc je bohatá.
Budu s ní velkou svatbu mít a pak tam budu krásně žít.

Přadlena:
Až tvá nevěsta uvidí, jaký jsi žebrák ubohý,

ta na tě leda hůl vezme a z Hamburka tě požene.
To bude pěkná ostuda, až přiklušeš zas z Hamburka
a za tebou od nevěsty poletí křik a nadávky.

Hoch:
Já jí to říkat nebudu, že jsem vůz zvrhl do sněhu,
já k ní chci přijet v kočáře, co má ze skla okna, dveře!
Smiluj se proto nade mnou a pomoz mi s mou chudobou,
abych se šťastně oženil a tak se s bídou rozloučil.

Přadlena:
Ty se chceš jen naparovat, v tom nebudu ti pomáhat.
To není poctivá svatba, to je komedie, šalba.

Hoši, kteří se chodí ženit do ciziny, a ještě do dalekého Hamburka, nic nedostanou. Nedělejte to, srbští mládenci! Srbské panny jsou nejšikovnější, nejveselejší a nejvěrnější. Kdo se ožení se srbskou pannou, založí si nejpevnější a nejtrvalejší štěstí.

Tak Hańža sloužila kamarádkám svým darem. A když se některá z nich vdávala a slavila se svatba, strojila ji do svatebního věnečku a novomanželům po oddavkách přála svatební písní štěstí na společnou cestu životem. Stalo se tak celkem šestnáctkrát.

Dávno už žádné přástky nebyly. Je to velká škoda! Všem, které na ně chodily, se po nich stýská. S přástkami zašlo hodně čisté radosti. Aby pak łazská děvčátka do budoucna zůstala veselá a zpěvná, o to se teď stará jejich spolek „Handrij Zejler".

Hańža Budarjowa tu ještě je. Kéž jí Pán Bůh nadělí dlouhý a krásný podvečer života! Ať jí ho hodně a část zkrášlí zpěvy srbských panenek z Łazu!

Překlad ***Z. Bláhová-Sklenářová***

KNIHY

Hrabal, B.: ***Hanka Krawcec. Výtvarné dílo/ Tworjace wumělstwo.*** **Městská knihovna Varnsdorf. Varnsdorf 2011. 111 s.**

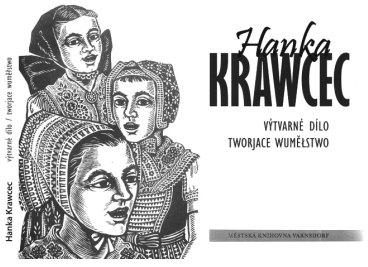

„Přestože se dílo první lužickosrbské malířky a grafičky Hanky Krawcec zatím nestalo předmětem zevrubnějšího odborného zájmu, její jméno nepřestalo být značkou vysoké umělecké kvality…" začíná autor krátký úvod publikace o obdivuhodně pracovité umělkyni s širokou paletou tvůrčí činnosti. Ani tato kniha však nepřináší hlubší studii a není to ostatně ani jejím záměrem. Jak autor sám záhy naznačuje, „je pokusem představit poněkud blíže osobnost Hanky Krawcec především prostřednictvím její tvorby." (str. 7)

Hned na začátku stojí za zmínku, že publikace je počin dvojjazyčný – text je od prvotních informací přes poděkování až po poznámky k obsahu knihy psán česky a lužickosrbsky (překlad pořídila Božena Braumannowa) a je většinou umístěn zrcadlově: na pravé straně český originál a na straně levé lužickosrbský překlad. Kniha vyšla v ediční řadě projektu „Městská knihovna Varnsdorf – Setkávání přes hranice", jehož realizace spolufinancuje Evropská unie z evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF): Investice do vaší budoucnosti" v rámci programu Cíl 3 / Ziel 3, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a Město Varnsdorf.

Samotný text provede čtenáře soukromím i tvůrčími etapami života Hanky Krawcec. Autor čerpal jistě ze svých zkušeností, neboť již před třinácti lety napsal publikaci o Hance Krawcec (Hrabal, M.: *Hanka Krawcec*. Kruh přátel muzea Varnsdorf a Město Varnsdorf, 2001); kromě toho využívá například i dobový tisk, korespondenci, dokumenty v depozitářích (Varnsdorf, Budyšín) i vzpomínky samotné malířky, čímž text získává na autentičnosti. Je opatřen bohatým poznámkovým aparátem, který čtenáři zprostředkuje mj. další a mnohdy velmi zajímavé doplňující postřehy.

České čtenáře zaujme jistě a především vztah Hanky Krawcec k Čechám, jenž je dobře vykreslen. Je známo, že studovala v Praze a že po druhé světové válce, v roce 1947, přesídlila na přání své umírající matky do Varnsdorfu (matka tu žila se svým manželem a Hančiným otcem, hudebním skladatelem Bjarnatem Krawcem); v Čechách zůstala až do své smrti. Ve tvorbě ji inspirovala česká krajina i setkání s českými umělci, například s Ludvíkem Kubou; podílela se později i na založení varnsdorfské umělecké skupiny GRAM. Naučila se také poměně dobře česky a četla ráda české klasiky 19. století i začátku 20. století. I přesto neztratila kontakt se svou domovinou a často pro Lužici pracovala.

Je nasnadě, že každá z etap života Hanky Krawcec měla vliv na její uměleckou činnost: inspiraci pro svá díla čerpala z vlastenecké lužickosrbské tematiky i české kultury. Vzhledem k rozsahu textu však uvedené práce nejsou a nemohou být detailněji klasifikovány, nicméně autor se dostává i k obšírnějšímu výkladu vybraných děl nebo uměleckých etap, jako například filozoficky pojatého kolorovaného dřevorytu k básni Petra Bezruče *Červený květ*, který umístila před zamřížované okno s výhledem na továrenský komín, nebo krátkého „problematického" období, ve kterém vzniká i portrét V. I. Lenina nebo ilustrace pěsti svírající srp a kladivo. Jak ale autor velmi správně připomíná, „vzhledem k tomu, jakými životními zkušenostmi prošla, její rozhodnutí akceptovat takové objednávky nelze vytrhovat z kontextu doby" (str. 29).

Hanka Krawcec byla člověk velmi činorodý a nezabývala se z počátku pouze výtvarným uměním, nicméně po otcově smrti se stalo těžištěm její tvorby. Velmi oceňuji, že autorem není představena jen jako „výtvarnice", nýbrž jako portrétistka, ilustrátorka, kreslířka, krajinářka, autorka užitého umění (navrhovala obálky knih, plakáty, diplomy, pozvánky) nebo i maňáskového divadla. V neposlední řadě se zde Hanka Krawcec ukazuje jako člověk, člověk pracovitý, upřímný, vnímavý, jehož obětavost byla často až zneužívána, takže mnohdy žila v podmínkách doslova skrovných.

Těžištěm knihy je však obrazový materiál: soustřeďuje v dosud nebývalém rozsahu barvitý a tématicky komplexní pohled do dílny jedinečné umělkyně. Zdálo by se, že je doprovodným materiálem k psanému, ale vlastně je srdcem celé publikace. Některé obrazy jsou již včleněny do textu a z nich za zvláště hodnotné považuji především fotografie z rodinného alba, které dávají diskrétně nahlédnout do soukromí a života paní Hanky, avšak obdivuhodný je hlavně přehled jejích děl na 69 (!) stranách: oko tak potěší pečlivé studie, skici, potréty, zajímavé návrhy užitého umění nebo okenních vitráží, knižní ilustrace, plakáty, cenné zachycení lužickosrbských krojů, schoulené krajinky nebo duši jitřící soubor s protiválečnou tematikou, vytvořenou pro Hanku Krawcec typickou metodou linorytu či jeho napodobením v černo-bílo-červené kombinaci. V tomto ohledu je třeba pochválit kvalitní tisk na křídovém papíře. Každé z děl je očíslováno, popsáno česky a lužickosrbsky, opatřeno datem vzniku, pokud je známo, a je uvedena výtvarná technika, která byla použita, a v neposlední řadě i rozměr originálu. Seznam vlastníků děl, kteří poskytli poklady pro popisky, naleznou čtenáři v příloze: orientaci zajišťuje zmíněné číslování (na poslední straně vedle tiráže).

Pro přehled je uveden i seznam výstav Hanky Krawcec (str. 109), a to samostatných i společných, a kalendárium jejího života (str 110). Knihu pak uzavírá résumé v německém jazyce z pera Christiny Boguszowé. Mimochodem – přehled výstav je

jediná část knihy, která nemá lužickosrbskou verzi.

Přesto, že kniha *Hanka Krawcec. Výtvarné dílo/ Tworjace wumělstwo* pravděpodobně nenabídne čtenáři znalejšímu života a díla paní Hanky žádné nečekané informace, které by se byl nedozvěděl z první Hrabalovy publikace o této umělkyni, je rozhodně počinem podařeným: jistě obohatí každou domácí lužickosrbskou knihovničku a bude svým bohatým obrazovým materiálem vyčnívat i nad jiné podobné publikace, a to nejen svým trochu nepraktickým formátem.

Lucie Janovská Kolarovičová

SVĚDECTVÍ

Projev Edit Pjenkowé na sjezdu strany německých Zelených

7. - 9. února se konala konference německých Zelených (Bündnis 90/ die Grünen), na které se sešli delegáti strany z celého Německa, aby projednali a odsouhlasili program voleb do Evropkého parlamentu. Emocionálním momentem konference byl projev Edit Pjenkowé z iniciativy Strukturnu změnu nětko – žane Wochozy II, jež byla založena v březnu 2013, aby zabránila plánované těžbě a přesídlení 1700 Lužických Srbů ze Slepjanska. Čtenáři přinášíme překlad projevu, ve kterém zaznívají informace o aktuálním stavu jednání s Ministerstvem hospodářství a energetiky.

Dobry dźeń, lubi přećelje. To znamená „dobrý den, milí přátelé". Ja was witam jow všecke. A ja som jedna rolniska serbska ženska… dál už budu mluvit německy (POTLESK, SMÍCH). Nemusíte se bát, že nebudete rozumět, to by nás stálo moc času. Pocházím, jak bylo řečeno, z Rowného, z farnosti Slepo: patří tam sedm vesnic a ještě jedna obec v Braniborsku. Z těchto sedmi vesnic mají být odbagrovány tři úplně a dvě částečně, takže z farnosti zůstane sotva polovina. Patříme k Lužickým Srbům; a to je také otázka demokracie, pokud je menšina jednoduše ignorována. Farnost Slepo má svůj vlastní jazyk, vlastní kroj s více než stovkou variant a zvyky a obyčeje, které jsou stále ještě dodržovány, ale které vymřou, pokud budou vesnice odbagrovány. Nacházíme se v těžební oblasti II povrchového dolu Nochten/Wochozy, plány těžby leží v současné době v Drážďanech na ministerstvu hospodářství a teprve před 14 dny jsem dostala od ministerstva hospodářství odpověď na dopis, který jsme před rokem předali našemu ministerskému předsedovi Tillichovi – a to ještě znovu s 2000 podpisy proti odbagrování, sebranými během dvou a půl dne. Chtěla bych tu přečíst několik vět z odpovědi: „Svobodný stát Sasko sleduje dlouhodobou, kontinuální a spolehlivou energetickou politiku, ve které má hnědé uhlí vedle obnovitelných zdrojů energie své místo jako jediný domácí zdroj energie, který je k dispozici v dostatečném množství." To je k smíchu. (POTLESK). „Ze střednědobého i dlouhodobého hlediska je využití hnědého uhlí v Sasku nezbytné pro bezpečné zásobení celého Německa energií, které bude také možno financovat. Kromě toho využití hnědého uhlí v Lužici má nenahraditelnou klíčovou roli při budoucím udržení pracovních míst a v hodnocení regionu." Takto podobně dopis pokračuje. „Souhlasím s vámi, že s pokračováním povrchové těžby jsou spojeny zásadní změny. K tomu patří omezení, ale i nové možnosti rozvoje, jako pracovní místa nebo moderní infrastruktura podle potřeb obyvatelstva. Dle zásad našeho demokratického právního státu zahrnují všechna správní řízení, potřebná pro povolení těžebního záměru, i účast veřejnosti." Jak se to daří, vám teď mohu říci: občané jsou postaveni před hotovou věc, není jiné řešení, budete odbagrováni – a hotovo. Přesídlení je připravováno současně s vyřizováním žádosti a obyvatelé těchto obcí, dohromady 1700, jsou prostě integrováni do jiné části Slepjanska, tam možná každý dostane malý pozemek, kde už si ani nemůže založit zahradu, na které by mohl něco pěstovat; takto to tedy vypadá – v podstatě rezervace pro lužickosrbskou menšinu. A ministerstvo píše dále: „Přitom záležitosti našich lužickosrbských spoluobčanů mají vysokou prioritu a budou řešeny na základě dialogů s vašimi institucemi." Jak vypadá toto: všechny instituce, spolky, obce, dostávají peníze od velkého sponzora a velkého vládce v našem regionu – Vattenfallu, takže nikdo jiný nemá možnost vybudovat závod nebo něco podobného, všechno závisí na Vattenfallu. S pracovními místy je to následovně – nikdo nezná konkrétní číslo, kolik pracovních míst vlastně Vattenfall nabízí. Někdy se mluví o 6000, někdy dokonce o 33 000. My máme pocit, že jsou pravděpodobně počítána pracovní místa v Chotěbuzi a v Sasku dohromady, že počty pracovníků jsou započítávány i několikrát. Víme například, že pracovnice zodpovědná za rekultivaci, resp. přesazování rostlin má svou kancelář v Chotěbuzi, zároveň má ale ještě jednu kancelář v Miłorazi nedaleko povrchového dolu Nochten/Wochozy. Nebo firma Reinhard, velká dopravní firma s více než 500 zaměstnanci, pracuje pro Vattenfall, ale zároveň jezdí i pro masokombináty nebo stavbu silnic; pravděpodobně toto všechno je také zahrnuto, takže se dostanete na číslo 33 000.

[…]

Lužickosrbská menšina je zakotvena v saské zemské ústavě: stojí tam, že bude chráněna. Dále tam je take uvedeno, že se zdroji se bude nakládat opatrně. Naši potomci mají také nárok na zdroje (POTLESK). Zároveň ale zaplatí naši potomci za všechny škody, které povrchová těžba zanechá, ať už je to znečištěná voda, ať jsou to celé jezerní oblasti. Mimochodem, z toho je 35 000 hektarů zabraných ploch, a to stojí v odpovědi také, že dostaneme potom zpět pěknou krajinu. Je mi přes 70 a počkám si na to, možná mi pak bude 110 a budu se moci jít vykoupat do takového jezera. Děkuji Vám za pozornost a chtěla bych zvolené zástupce požádat o to, aby byl předložen návrh, aby již nedocházelo k dalšímu odbagrovávání vesnic, aby tím nebyly nadále [poškozovány] […] ať už přírodní nebo kulturní statky – a patří [k nim] každý strom, který naši předkové pěstovali, každý pozemek, o který pečovali – tak, abychom se z nich mohli těšit. Děkuji.

Přeložila ***Lucie Janovká Kolarovičová***

DOPISY

Už roku 2009 se objevila zpráva, že se v Rózantu nacházejí ložiska kaolínu, který se má v nejbližší době začít těžit. Pro lužickosrbské křesťany a Lužické Srby vůbec je to naprosto nepředstavitelné. Vždyť Rózant, jediné lužické poutní místo, má tak dlouhou tradici a obrovský význam! Z iniciativy věřících a ctitelů Matky Boží rózantské bylo proto založeno občanské sdružení *Naša knjeni na Lipje* (Naše Paní v lípě), které má pomáhat uchovat a chránit ohrožený Rózant.

Poutní kostel v Rózantu přežil řadu válek a zpustošení. I po zničení 1. května 1945 byl kostel velmi rychle obnoven, rychleji než domy ve vsi. V době tzv. diktatury proletariátu byl Rózant trnem v oku mocných, ale všechny pokusy o jeho zničení či zneužití byly neúspěšné. Po sjednocení Německa zasvitla naděje, že všechny těžkosti jsou překonány, byl to však omyl. Touha po zisku je mnohdy silnější než snaha uchovat kulturní a duchovní hodnoty.

V červnu 2013 jsme uspořádali petici za zachování poutního místa: poukazovali jsme v ní na jeho starobylost a význam nejen pro Lužické Srby, ale i pro Čechy a křesťany z dalších zemí.

V podpisové akci jsme nasbírali přes 6000 podpisů, z toho 1111 podpisů z České republiky a Slovenska. Všem svým příznivcům a pomocníkům jsme vděčni za solidaritu a pomoc. Zaplať Pán Bůh.

Dne 20. února 2014 v 10 hodin přijede do Rózantu petiční výbor saského parlamentu, který nám, to jest členům sdružení *Naša knjeni na Lipje* a zástupcům církve a obce, oznámí výsled-

ky rozhodnutí. Proto jsme zorganizovali demonstraci s plakáty a pobožností v Růžantu, aby zástupci státních organizací pochopili, že jsme ochotni naše poutní místo a kostel chránit a zachovat pro nás, naše děti i vnuky. Růžant je pro nás pramen víry, naděje, křesťanské lásky a pomoci v nemoci, těžkých životních zkouškách, ale i v radostných okamžicích.

Budź chwalen Jězus Christ,.
Vaše Hanka Handrikowa, místopředsedkyně občanského sdružení *Naša knjeni na Lipje.*

ZÁPISNÍK

Společnost přátel Lužice si dovoluje svým členům připomenout konání **Valné hromady** v sobotu **29. března 2014** v 11 hodin v Lužickém semináři.

Literární příloha

Jakub Lorenc-Zaleški, Kupa zabytych / Ostrov zapomenutých, 1935

Poslední hodina, pokračování ze str. 17

Nelekni se, příteli, jestli pohlédneš stranou,
nespatříš žádný stín a uvidíš divnou tu hru,
jež mísí dálku s blízkostí a naplňuje vzduch
tak báječným kouzlem, že nádhera bez konce je.

Už zastav se člověče, neprchej – moře bouří.
Což nevidíš nalevo veselí, tanec, rozkoš?
Plášť strhni ze sebe, slzy a pláč setři z očí!
Do člunu rychle a převez se na druhý břeh!

Hejsa, životе

Kdo život nesvedl vyčerpat nikdy až do dna,
neprožil dětství, nepoznal jeho pravý smysl
pro lidi na zemi, toužící po zdejším štěstí,
co uteče snadno, když počne ti šedivět pleš.

Jen v dětství vrchovatě najdeš blažeností.
Starosti a bídy života utečou jak noc,
když úsměvy malých dětí ti osvětlí cestu
a zajásá duše, když nevinnost vydá svou zář.

A lesk dětských očí štěstí a radosti plných
vlévá ti lék do krve, přináší zdraví a slast,
teď oběma rukama do klína hrneš zlato,
jímž všechno se zaplatí, co dlužen zůstal ti svět.

A na ústech děvčete vyšeptej svoji lásku.
Líbeznost nevinnosti okrášlí všechny tvé dny,
jen srkejte z pohárů šumivé zralé víno,
v něm utopte starosti, otupte stáří ostrý hrot.

Ostrov zapomenutých

A navzdory rozkoším, radostem světa utíká
lidská duše příjemnosti života. Nedokáže
ho zadržet konec ani nejistá budoucnost.
Vyskočí na kru a na moře vydá se plout.

Leč touhy duše mu nedají kýžený pokoj,
vzletný duch však nad vodou kupředu vznáší se dál
a v samotě diví se zvláštnímu kouzlu moře,
jež hladí skráně, duši a mysli navrací klid.

A radostný pokoj pak utiší jeho city.
Pánem své osobě je nyní, zcela je svůj,
jen pluje a neptá se po čase, směru ni dni.
Teď cítí, že svého je štěstí a svobody pán.

Duch vzletný, ten strážce duše, nyní jej vede
ven do světa nového, na ostrov světla bez mlh,
kde pramen zapomnění zmoženým dává nektar,
kam do blaha vstoupí, kdo setřásli hlínu a prach.

Vstup do země beze stínu

Podivně lehce kráčíš ostrovem zapomnění,
jdeš na hbitých nohách tou krajinou stále dál,
a tajemná kouzelná mýtina světélkuje,
ať nevidíš slunce, však světla je všude přec dost.

Když líbezné vzdechy pak ovanou tvoji hlavu,
do duše prýští ti vůně sladká jak med.
A odtamtud nikdy už navrátit nechtěl by ses,
kde dýchá se radostně, lehký jak pírko je krok.

Teď neděs se, příteli, až stranou obrátíš zrak,
nespatříš žádný stín, nanejvýš roztodivnou hru,
jež mísí dálky s blízkostí, a naplňuje vzduch
tak bájným kouzlem, že nádhera, ta je bez konce.

A tajemství věčnosti už tě neplní hrůzou.
Máš pocit, že ve vlasti milé jsi, v útočišti.
Nepočítáš hodiny, nevnímáš den ani noc,
jen sytíš se štěstím a za sebou zavíráš svět.

Česko-lužický věstník vydává Společnost přátel Lužice, U Lužického semináře 90/13, 118 00 Praha 1-Malá Strana, www.luzice.cz, tel. 234 813 146, za finanční podpory ministerstva kultury ČR ročně v osmi číslech a dvou dvojčíslech nákladem 300 výtisků. Cena 20 Kč.

Redakční rada: výkonná redaktorka Lucie Janovská Kolarovičová, Řetězová 8, 110 00 Praha 1, lucie_kolarovicova@centrum.cz; zástupkyně vedoucí redaktorky: Eliška Papcunová, vestnik@luzice.cz; členové: Zuzana Bláhová, Radek Čermák, Jan Zdichynec.

Roční předplatné: ČR 200 Kč, zahraničí 20 € (hotově 15 €) bankovním převodem na účet ČSOB (Poštovní spořitelny) 181757044/0300.

Objednávky a stížnosti na nezasílání: Klára Poláčková, Habartická 1a, 190 00 Praha 9, polackova.klara@seznam.cz, tel. 607 588 684.

Rada se ne vždy ztotožňuje s názory a slohem pisatelů. Za pravdivost odpovídá autor.

MK ČR E 6880. ISSN 1212-0790.